

Nr 359

Av herr **Öhman** och herr **Persson, Helmer**, om vissa direktiv till de sakkunniga för översyn av skattesystemet.

(Lika lydande med motion nr 414 i Andra kammaren)

Budgetåret 1955/56 uppgick de samlade statsinkomsterna till något över 10 miljarder kronor. För budgetåret 1961/62 beräknas de till närmare 17 miljarder kronor. Under den närmaste 5-årsperioden beräknar finansministern en stegring med omkring 5 procent årligen. En fortgående ökning av statens inkomster och utgifter är ofrånkomlig i ett samhälle som utvecklas. Men det är å andra sidan viktigt att statens resurser användes på ett sätt som befördrar den samhällsliga utvecklingen, vilket bland annat innebär att största möjliga sparsamhet iakttages med improduktiva utgifter.

De stegrade statsutgifterna har ställt skattefrågan i centrum för den inrikespolitiska debatten. Skattepolitikens utformning har blivit en av huvudfrågorna i det politiska livet. Enbart det faktum, att det sedan 1950 utfärdats över 120 skatteförfattningar, att 14 utredningar lämnat förslag som ännu inte föranlett lagstiftning och att i januari 1961 inte mindre än 15 skatteutredningar är i verksamhet visar att en grundlig översyn av hela skattesystemet är ofrånkomlig.

Denna översyn måste emellertid ta sikte på att ge skattepolitiken ett demokratiskt innehåll, vilket innebär att en långt större del av statsinkomsterna måste tas direkt från produktionen, och att den statliga verksamheten på produktionslivets område utvidgas så att betydande belopp den vägen kan tillföras staten för nödvändiga utgifter till sociala och kulturella ändamål. De senaste årens utveckling på detta område i synnerhet beträffande privatägda företag visar en rakt motsatt tendens. Medan den totala taxerade inkomsten sedan verksamhetsåret 1950 stigit med sammanlagt 93 procent ligger bolagens taxerade inkomst för verksamhetsåret 1959 endast 21 procent över 1950 års nivå. Under samma tid har den taxerade inkomsten för fysiska personer successivt stigit med 100 procent.

Riksräkenskapsverket redovisar att av 1 293 bolag med ett aktiekapital på minst 1 miljon kronor redovisade 179 miljonbolag vid senaste taxeringen ingen taxerad inkomst. Vidare uppges att bolagens samlade taxerade inkomst efter en viss uppgång 1957 åter sjönk till 1956 års nivå under 1958. Riksräkenskapsverket tillägger:

Anmärkningsvärt är emellertid att nedgången fortsatte under 1959 trots konjunkturuppgången detta år. En bidragande orsak till att konjunkturuppgången icke avspeglas i bolagens taxerade inkomster torde vara att bolagens vinstdispositioner påverkats av den från och med verksamhetsåret 1960 sänkta statliga bolagsskatten.

Den nuvarande formen för bolagsbeskattningen ger således möjligheter för bolagsstyrelserna att godtyckligt redovisa vilken vinst de vill och att av skattepolitiska skäl undanhålla från beskattning väldiga belopp, som sedan vanliga inkomsttagare tvingas att betala.

I direktiven till de sakkunniga för den framtida utformningen av företagsbeskattningen riktar finansministern uppmärksamheten på detta skattefusk och framhåller, att den nuvarande formen för bolagsbeskattningen "medför även att åtskilliga mindre nogräknade företag eller företagare tillgodogör sig obehöriga avdrag respektive underlåter att lämna en korrekt redovisning av sina bruttoinkomster. Skattefusket har stora proportioner...".

Enligt senast offentliggjorda uppgifter om skattefusket omfattning uppges att omkring 6 miljarder kronor undandrages beskattning, vilket medför ett skattebortfall för stat och kommun på omkring 2 miljarder kronor årligen. En ändring av bestämmelserna för bolags- och företagsbeskattningen i syfte att sätta stopp för detta skattesmiteri är därför synnerligen angelägen.

Men det är inte bara på detta område som skattesystemet bör ändras. Utvecklingen under de senaste åren, särskilt markerad genom beslutet vid 1959 års riksdag om införande av allmän omsättningsskatt, visar på en tilltagande strävan att övervältra en allt större del av statsutgifterna på de mindre och medelstora inkomsttagarna genom stegring av den indirekta beskattningen. Betydligt mer än hälften av statens samlade skatteinkomster uttas nu genom indirekt beskattning. I huvudsak samma verkan som den allmänna omsättningsskatten eller andra varuskatter har systemet med socialavgifter. Sålunda beräknas folkpensionsavgifterna för innevarande år uppgå till 1 090 miljoner kronor och för nästa år till 1 140 miljoner kronor. Då en inkomsttagare i 7 000-kronorsklassen, enligt finansministerns beräkningar, får betala lika mycket i folkpensionsavgift som en inkomsttagare i 200 000-kronorsklassen, är det ett elementärt rättvisekrav att folkpensionerna och även sjukförsäkringen helt finansieras utan särskilda avgifter, dvs. på samma sätt som övriga sociala reformer.

Finansministerns direktiv till de sakkunniga för "omprövning av skattesystemet i dess helhet" är till sitt huvudsakliga innehåll en uppmaning till fortsatt övergång till indirekt beskattning. I direktiven förutsättes att "den allmänna varuskatten (oms.) bör ses som ett bestående element i skattesystemet".

Vidare påpekas:

För att i ökad utsträckning bygga vårt skattesystem på en relativt starkare andel av indirekt beskattning kan starka skäl åberopas. En väsentlig del av

de totala skatterna måste under alla förhållanden träffa de breda lagren av inkomsttagare. Man kan då med fog ställa frågan om icke deras bidrag till det allmännas utgifter bör lämnas i form av indirekt skatt. Denna skatteform är som tidigare nämnts tekniskt enklare och är lättare att kontrollera.

Vi anser dessa utredningsdirektiv helt otillfredsställande ur de mindre inkomsttagarnas synpunkt. De innebär att ännu tyngre skattebördor skall läggas på dem som har minsta bärkraften för att lätta skattetrycket för dem som har den största bärkraften.

Den kommunistiska riksdagsgruppen föreslog i motion nr 430 i första kammaren vid 1960 års riksdag att den allmänna omsättningsskatten skulle avskaffas fr. o. m. den 1 juli 1961. Vi vidhåller vår principiella uppfattning angående omsättningsskatten. I avvaktan på resultatet av nu arbetande skatteutredningar nöjer vi oss emellertid denna gång med förslag om att omsättningsskatten upphäves på livsmedel och förutsätter därvid att livsmedelspriserna sänkes med samma belopp som nu går till omsättningsskatt, dvs. med sammanlagt omkring 400 miljoner kronor enligt nuvarande priser, vilket belopp därigenom kommer hushållen till godo.

Vi vidhåller också vårt förslag från 1960 års riksdag om en sänkning av den direkta skatten i enlighet med den skatteskala som anföres i motion nr 430 i första kammaren. Denna skatteskala innebär att gift inkomsttagare med upp till 9 000 kr. i årsinkomst helt befrias från statlig inkomstskatt. En familj med 12 000 kronors årsinkomst får en skattesänkning på 400 kronor och en 15 000-kronors-familj 390 kronor. Vid 18 000 kronors familjeinkomst blir skattesänkningen 338 kronor, vid 20 000 kronor 297 och vid 25 000 kronor 155 kronor. Därutöver bibehålles skatten vid nuvarande nivå. Exempelen är beräknade för ortsgrupp 3 utgående från en kommunal utdebitering på 14 kronor per skatte-krona. För övriga ortsgupper blir det motsvarande sänkningar.

Denna skattesänkning, beräknad på 1960 års uppskattade inkomster, kostar sammanlagt omkring 700 miljoner kronor.

I statsverkspropositionen till årets riksdag framhåller finansministern:

Som jag redan angav i statsverkspropositionen för 1960/61 torde utrymme för nya utgifter eller skattereformer i huvudsak endast kunna beredas under förutsättning att också nya inkomstkällor anvisas.

Redan vid 1959 och 1960 års riksdagar anvisade vi nya inkomstkällor som mer än väl täckte de förslag till skattelindringar vi förordade. Vi föreslog bl. a. att den nuvarande förmögenhetsskatten, som genomsnittligen uppgår till 0,6 procent, skulle höjas till genomsnittligen 2 procent, enligt en skatteta-bell som finns i vår motion nr 688 i andra kammaren för år 1959. Vi upp-repar detta förslag.

Denna blygsamma höjning skulle, enligt då taxerade förmögenheter, ge en inkomstökning för staten på över 400 miljoner kronor. I dagens läge ger den avsevärt mera.

Vi vill tillmötesgå finansministerns begäran att nya inkomstkällor bör an-

visas för att skapa utrymme åt de skattesänkningar vi här föreslår. De belöper sig till sammanlagt omkring 1 100 miljoner kronor. Genom höjningen av förmögenhetsbeskattningen på sätt vi ovan förordat har vi redan täckt upp emot hälften av kostnaderna för de skattesänkningar vi föreslår.

Härtill vill vi förorda, att de nyligen tillsatta skatteutredningarna tar upp följande objekt för att åstadkomma nya skatteinkomster:

1. Beskattning av kursstegringsvinster, eventuellt i form av en extra förmögenhetsskatt på personer vilkas aktievärden höjes genom den spekulation som försiggår på aktiemarknaden.

2. Beskattning av bolagens förmögenheter och en allmän effektivisering av bolagsbeskattningen, så att det nuvarande skattefusket bringas att upphöra.

3. Indragning till stat och kommun av inkomster på oförtjänt markvärdestegring, en fråga där utredning och förslag föreligger sedan flera år, men där regeringen ännu inte tagit något initiativ till lagstiftning.

Vi anser att en skattepolitik enligt de linjer vi här skisserat skulle innebära en demokratisering av skattesystemet och bli till stor fördel för den överväldigande majoriteten av skattebetalarna.

Med stöd av vad ovan anförts yrkas,

att riksdagen i skrivelse till regeringen hemställer om en sådan precisering av direktiven till de sakkunniga för allmän översyn av skattesystemet,

att gift inkomsttagare med upp till 9 000 kr. i årsinkomst befrias från statsskatt och alla inkomsttagare upp till 25 000 kr. om året får skattesänkning i enlighet med de skatteskalor som anförts i vår motion 430 i första kammaren vid 1960 års riksdag,

att förmögenhetsbeskattningen höjes till genomsnittligen 2 procent,

att det införes beskattning av kursstegringsvinster,

att bolagens förmögenheter beskattas och att företagsbeskattningen i övrigt effektiviseras för att motverka skattefusk, samt

att inkomster av oförtjänt markvärdestegring indrages till stat och kommun.

Stockholm i januari 1961

Gunnar Öhman

Helmer Persson